

INCIDÈNCIA DE LES ONGD AL NORD

Àlex Masllorens, Vicepresident de Justícia i Pau

En el díptic que s'ha editat per a aquestes jornades, hi ha una presentació de la Maria Comin en què hi diu textualment: "la Fundació proposa, des d'una perspectiva de corresponsabilitat, desenvolupar una tasca autocrítica conjunta per arribar a un moment en el qual les ONGD's i també la cooperació no hagin de ser necessàries".

Aquesta idea m'ha semblat interessant per desenvolupar-la com a introducció a la meua intervenció.

En primer lloc, em sembla saníssim que les ONG's siguem capaces de realitzar una autocrítica profunda de la nostra manera de fer, tant en el Sud com en el Nord. Entre d'altres raons, ni que només sigui perquè avui una bona part de la societat és cada cop més hiper-crítica amb les ONG's i, per tant, haurem de demostrar que estem a l'alçada de les circumstàncies i que també nosaltres sabem analitzar en profunditat el per què i el com treballem i estem disposats a modificar allò que sembli convenient.

Però fixeu-vos bé que la frase del díptic que he citat acaba dient que cal arribar a un moment en el qual les ONGD's i també la cooperació no hagin de ser necessàries.

Amb el diccionari a la mà, comprovo que "necessari" és allò de què no es pot passar o no es pot prescindir. És a dir, necessari és sinònim d'imprescindible.

I jo em pregunto ¿realment són imprescindibles les ONGD's avui? I és imprescindible la cooperació? I en cas que ho fossin, serien més necessàries per al Nord o per al Sud?

Arribats en aquest punt, no puc estar-me de recordar una idea emblemàtica, si voleu també una mica tòpica, i repetidament citada de Julius Nyerere, el pare de la independència de Tànganika i Zanzíbar, que formaren l'actual Tanzània. Quan en els primers anys vuitanta li va preguntar un periodista europeu a què creia ell que els europeus havien de dedicar els diners que destinaven a cooperació, la resposta va ser contundent: informin els ciutadans dels seus països del que veuen que passa aquí i de com viu la gent d'aquí, i sobretot deixin-nos en pau.

Qui hagi viatjat per l'Àfrica haurà conegut intel·lectuals o simplement gent mínimament formada que li hauran dit aproximadament el mateix: deixeu que l'Àfrica es trobi a sí mateixa, no l'empobriu més, no vingueu amb exigències de canvis bruscs, i sobretot no us feu els bons ara, havent deixat l'herència que ens heu deixat aquí.

Als europeus, tan si estem com si no treballant en el sí d'alguna ONG de desenvolupament ens cal, crec jo, com a mínim una petita dosi de mala consciència. Ja sé que dir això és anar contra-corrent. Però de la mala consciència en pot néixer, entre d'altres actituds, l'humilitat. I en les relacions del Nord amb el Sud em sembla que hi sobra en general una dosi elevada de sobèrbia. Fins i tot entre la bona gent de les ONG's.

Ja sé que no n'hi ha prou amb mala consciència, però insisteixo que una certa dosi de mala consciència ens podria ajudar a no repetir indefinidament molts errors del passat. I permeteu-me que us digui, sabent que entre els membres d'ONG's justament la mala consciència ja està bastant estesa, que potser una de les principals raons de ser de les ONG's al Nord podria ser el d'estendre certes dosis de mala consciència entre els ciutadans satisfets i panxacontents. Però a aquesta qüestió ja hi tornarem després.

Abans, encara, crec que és necessari remuntar-nos als orígens de la cooperació. I aquí, mal que pesi a alguns conversos recents de la cooperació, caldrà recordar que l'origen està

estretament vinculat a l'evangelització i la colonització. Per bé i per mal, que la història és com és per més que ens entossudim a ignorar-la.

En tots els processos de colonització i conseqüent espoli de les riqueses naturals dels països ocupats hi havia sempre un lloc destacat per als missioners. Aquests complien amb convenciment el seu paper de colonitzadors culturals i religiosos de les minories que optaven per la supervivència, davant la disjuntiva d'haver de triar entre la creu i l'espasa.

Així doncs, els missioners ajudaven a reorganitzar les comunitats indígenes en funció dels interessos de la metròpoli.

Només alguns il·luminats van optar per fer les coses d'una altra manera, veient en els aborígens persones humanes i tenint en compte l'organització social prèvia existent en un territori determinat. Van ser els primers autocrítics de la colonització i, en molts casos, també els primers màrtirs de la cooperació.

De fet, si em permeteu que faci una interpretació una mica lliure, podria ser que experiències com per exemple les reduccions dels jesuïtes al Paraguai hagin estat històricament les primeres ONGD's que hagin existit. De fet, pels escrits i les restes que han quedat de les reduccions, es pot comprovar que hi havia certament una voluntat d'organitzar les comunitats amb justícia, amb respecte a la seva idiosincràsia, naturalment també amb imposició d'una religió nova (en aquest cas bastant més evangèlica del que era habitual en l'època). I fins i tot, hi havia en aquelles experiències un embrió no despreciable d'aposta per alguna cosa força semblant al que avui hem batejat com "comerç just".

Però ¿com va acabar aquella història? Doncs que el govern del PP de torn va pactar amb Portugal, o amb qui fes falta un proyecto de ley de "cooperación internacional para el desarrollo" que dèia, en el seu capítol I, que "la política española de Cooperación para el Desarrollo es parte de la política exterior del Estado" i que entre els seus objectius hi ha "potenciar las relaciones internacionales de España mediante la promoción, apoyo y despliegue de la presencia exterior de la cultura y la economía españolas".

El projecte de llei que hi ha avui sobre la taula del Congrés dels Diputats no deixa clar que l'objectiu de l'ajut sigui eradicar la pobresa i preval en ell el suport a les empreses i als seus interessos comercials, molt especialment amb els crèdits FAD. Igualment preocupant és la dispersió dels Fons d'Ajut Oficial al Desenvolupament, ja que els ministeris d'Exteriors i d'Economia i comerç no comparteixen ni els principis ni els criteris. No és bo que l'ajut oficial al desenvolupament tingui dos caps i menys encara que Comerç controlï el doble de pressupost que Exteriors.

Així, com qui no vol la cosa, hem fet un salt de quatre segles i constatem que, per als estats, en realitat no ha canviat tant la concepció de les relacions internacionals. Es digui el que es digui, no són unes relacions basades en la justícia ni en la solidaritat. Tot al contrari: si en algun camp es pot comprovar com pot arribar a ser de cínica i d'hipòcrita la persona humana és en el terreny de les relacions internacionals.

No parlaré de casos quotidians i concrets en què les nacions llencen la pedra i amaguen la mà; ni del diferent tracte i conseqüències que tenen les resolucions de NN.UU; no parlaré tampoc del comerç d'armes ni de l'espoli sistemàtic de nacions empobrides a través de segles de colonialisme i dependència. Aturem-nos només a observar la realitat del Deute Extern. Un fet ben actual.

- L'Àfrica té contret el 70% del deute amb acreedors públics, no amb bancs privats. Aquí doncs no serveix l'argument que els estats no poden perdonar el deute dels bancs privats. A l'Àsia és el 50% del deute el que està contret amb estats. I el mateix passa al Pròxim Orient i a l'Europa de l'Est (també quasi el 50%). De manera que, fins i tot sense entrar a tocar res del sector privat (que aquesta és una altra història) ja podríem començar a parlar de condonar fins el 70% del deute de l'Àfrica, i fins prop del 50% de l'Àsia, l'Orient Mitjà i l'Europa de l'Est.

- També resulta interessant comparar els imports del servei del deute (interessos més amortitzacions) pagats pels països en desenvolupament amb els de l'ajuda oficial al desenvolupament rebuda per aquests mateixos països. Sense anar més lluny, l'any 1995, per exemple, el servei del deute representava 257.800 milions de dòlars i l'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) 58.900 milions de dòlars. Això significa, ni més ni menys, que la relació entre el que van pagar els països del Sud per servei del deute i el que van rebre en AOD és de 4,4. O sigui: van pagar 4,4 vegades més del que van rebre en ajuda oficial al desenvolupament.
- Això representa que Nicaragua té un deute que és el 589 per cent del seu PIB, o sigui quasi sis vegades més de deute que de PIB. Moçambic té un deute que és el 443 per cent del seu PIB. El Congo 365%, Guinea Bissau 353%. Angola 274%... i així podríem continuar encara una llarga estona.
- I ja coneixem també com les relacions comercials i la famosa globalització actuen també en la línia d'aprofundir cada cop més la distància entre el Nord i el Sud. Cada país ha d'assumir el paper que se li assigna en el nou escenari internacional. Un escenari on es parla molt de democràcia formal com la gran recepta d'aquest final de segle per a tots, però on s'imposen a contracor i de la manera més dictatorial uns "plans de xoc" que no fan sinó empobrir els més pobres fins deixar-los morir d'inanició. I això, cínicament, en nom d'un futur de progrés que no els arriba mai.

I tot això què té a veure amb la incidència de les ONGD's al Nord?, que al cap i a la fi és el títol d'aquesta intervenció d'avui.

Doncs bé, malgrat que prèviament ja s'hagi analitzat en el marc d'aquest seminari de quina cooperació parlem quan parlem de cooperació i quin és l'impacte dels projectes de cooperació de les ONGD's als països del Sud, em sembla que per analitzar la incidència de les ONGD's al Nord era imprescindible saber en quin marc general ens hem de situar nosaltres i en quin marc també el nostre treball, tant en el Nord com en el Sud.

I, encara abans d'entrar estrictament en matèria, també em sembla interessant apuntar cap a on crec que es decanta el món en el seu conjunt:

- anem a un món en què les diferències entre el Nord i el Sud s'aguditzen i s'aguditzaran encara més.
- però també, paralel·lament, vivim i viurem encara més una època de tensions dintre dels països més rics, amb una renúncia al benestar i a la redistribució més equitativa de la riquesa. Desmantellament que és claríssimament ideològic, és a dir fruit d'un opció i no pas una necessitat com es vol fer creure. Hi hauria lloc per a una societat més igualitària on hi hagués una major igualtat d'oportunitats. Mai en la història no havíem estat tan a prop de fer-ho possible. I es donen les condicions econòmiques, tecnològiques, científiques. Però el capital no vol altra cosa que guanyar més diners cada dia, encara que sigui a costa de deixar persones al carrer, sense feina i fins i tot excloses de la societat.
- augmenta així el poder del capital a nivell planetari i en l'interior de cada país. Els governs es declaren incapaços de controlar aquest capital, quan no desisteixen de fer-ho directament per convenciment ideològic. I a més estem parlant de capitals cada cop més anònims i més difícilment identificables (Fons d'Inversió, de pensions, transnacionals...)
- augmenta la percepció en el primer món dels perills que representa la immigració estrangera, i sobretot la immigració "diferent". Els missatges que ens estan arribant sobre el perill de l'Islam és, en aquest sentit, força paradigmàtic. I així arribem a la necessitat de justificar un cert concepte de cooperació, "perquè no vinguin més magribins", és a dir, per a defensar-nos dels més pobres, sense entrar en altres consideracions ètiques ni morals.
- mentre la societat de la comunicació es desenvolupa a una velocitat extraordinària, augmenta la concentració mediàtica. Uns quants grups controlen el pensament i, no debades, són grups que tenen altres tipus d'interessos econòmics i polítics. Potser en

aquest capítol, podem somiar encara en una possible democratització de determinats tipus de comunicació paral·lela, com ara Internet i similars. Però està per veure la incidència final d'aquests sistemes de comunicació i, sobretot, el pes específic real que puguin arribar a tenir al costat de les televisions digitals, per satèl·lit o a la carta i el cinema de les superproduccions.

- està per veure també fins on podrà arribar el consum desaforat i tants cops injustificat, que no en té mai prou. Aquí caldrà observar igualment quina incidència real arribaran a tenir entre els consumidors alguns postulats seriosos que ja existeixen en capes més sensibilitzades de la població del Nord, pel que fa a qüestions com el respecte al medi ambient, com el comerç just, com el desenvolupament sostenible, com la recuperació de residus i la reutilització de productes, el reciclatge... Avui per avui, aquests fenòmens no passen de ser una "moda" benintencionada entre alguns elements de vanguardia.
- també caldrà veure si les principals potències del planeta (EE.UU, Europa, Japó, la Xina...) aconsegueixen arbitrar un sistema de relacions internacionals més just i més democràtic, que es tradueix en un organisme de control polític i militar per a tots igual. De moment no sembla ni tan sols que estiguin per la labor.
- i finalment, se m'ocorre que un altre element a tenir en compte serà la pèrdua d'influència de les religions enfront de la ciència i de la tecnologia. Aquesta pèrdua ja s'ha començat a fer palesa en l'allunyament entre les jerarquies religioses i les bases, també en la defensa aferrissada que les religions oficials estan fent dels dogmes, i el retorn als purismes i a les lectures literals dels textos. Algunes minories potser se sentiran més segures així, però la gran majoria el que ha fet és deixar de creure, optar per corrents orientalistes o més individualistes, tendir cap a sincretismes que no deixen de ser curiosos i, en definitiva, allunyar-se de les religions tradicionals.

Fins i tot pel que fa al terreny de les ONG's, aquesta situació es tradueix en curioses renúncies estratègiques no solament a la confessionalitat original, sinó fins i tot a qualsevol record dels orígens fundacionals d'aquestes entitats.

Tot aquest panorama, emmarca al meu entendre la realitat actual de les organitzacions no governamentals i les condicions. Hi ha una mena de mite sobre la societat civil als nostres dies, que en el fons potser no és altra cosa que una negativa de molta gent a llençar del tot la tovallola. Com si no ens volguéssim creure que tanta lluita i tant sacrifici de tanta gent en tants camps no hagués servit de res. Després de tanta lluita, la societat viu atomitzada, les persones força aïllades, els treballadors tenen pànic (hi ha fàbriques que tornen a fer dos torns per comptes de tres), els aturats ja no diguem. Alguns esperarien que de la societat civil en naixés el Messies que salvarà el món, esperarien que les ONG's fossin l'embrió de la transformació global futura del món, però les ONG's, com ha expressat recentment en Paco Fernández Buey, són en el millor dels casos l'exponent d'una determinada ètica de la resistència.

Les ONG's, lluny de ser qui resolgui els problemes i mancances de la democràcia, com s'ha arribat a dir, poden ser en tot cas, i jo crec que ho són sovint, un referent ètic per al conjunt de la societat. En molts aspectes. I la responsabilitat que tenen en aquest sentit és enorme.

Ja se n'han adonat alguns mitjans de comunicació i alguns sectors econòmics i intel·lectuals que curiosament només han començat a parlar d'ONG's quan han pogut destapar alguns suposats escàndols. Abans no en parlaven.

I crec que també se n'ha adonat el sector no lucratiu, perquè ha iniciat un procés de reflexió interna i d'auto-regulació molt necessari.

No tothom ho veu igual, lògicament. També dins del sector de les entitats no lucratives i de les ONG's hi ha diversos graus d'auto-exigència en matèria de transparència, de participació democràtica, d'independència religiosa o político-partidista o de coherència ètica. Al cap i a la fi la història de les ONG's a casa nostra és prou recent i alhora prou variada com per què els interessos i les maneres de fer i d'actuar siguin també ben variades.

Sabem tots, i no és cap novetat, que les ONGD's mouen en el conjunt d'el planeta només una petita part dels diners que es destinen a cooperació. I si a més tenim en compte la molt més gran incidència sobre les desigualtats que tenen les decisions econòmiques dels grans organismes multinacionals, o de les empreses transnacionals, o cada cop més de l'especulació i el moviment lliure de capitals, etc. etc. haurem de confessar amb humilitat que objectivament, en el terreny dels grans desequilibris estructurals d'aquest món hi podem intervenir ben poc, amb poca garantia d'èxit.

El nostre paper, per tant, ha de situar-se en un altre nivell. I consti que no desprecio en absolut la incidència real que cada projecte en particular, per petit que sigui, i la suma de tots els projectes junts puguin tenir. Crec que puc dir sense falsa modèstia que com a periodista he intentat durant alguns anys d'exercici posar de manifest la bondat d'aquests projectes concrets i la incidència que ténen en la vida quotidiana de moltes persones del Sud.

Però això no és motiu per ignorar la limitació de tot el que estem fent. Som certament una puça que s'enfronta a un elefant. Fins ara amb força èxit, per què continuem existint i tendim a anar creixent, però la diferència de pes i de volum entre l'un i l'altra és encara tan immensa que el camí per recórrer és gran. A més l'elefant és més fort i més savi cada dia que passa i també té més mitjans i és més pervers.

Però l'elefant és també cada dia més insaciable i aquest punt feble el pot fer més expugnable. En aquest sentit, el descontentament d'una bona part de la població i el seu convenciment que cal transformar les estructures és una bona notícia per al sector no lucratiu.

L'auto-regulació del sector i el procés recent de discussió i aprovació d'un codi ètic i de conducta dins la Federació Catalana d'ONGD i de la Coordinadora espanyola crec que és un bon camí no solament per a la incidència del treball al Sud sinó també, i això és igualment important, per a l'actuació al Nord.

Si no anem canviant les coses aquí difícilment canviarem l'estat del món i les relacions internacionals.

I per aquesta feina tots podem ser útils. A vegades s'ha volgut identificar la cultura de la solidaritat amb l'esquerra i potser històricament això hagi tingut una raó de ser. Avui em permeto posar-ho en dubte, de la mateixa manera que no comparteixo la contraposició que s'ha volgut fer en els darrers anys entre solidaritat i caritat.

Ho hem discutit sovint amb companys i companyes procedents de sectors laics i amb cultura d'esquerra. Jo crec, sincerament, que no podem ser simplistes. Hi ha una bona part d'antics militants d'esquerra que no entenen encara el sentit de la cooperació i n'hi ha també que encara contraposen la cooperació en el tercer món amb el combat contra la pobresa de l'anomenat quart món. Hi ha activistes d'ONGD's que es neguen encara a admetre que la pobresa a nivell planetari i la del quart món estiguin íntimament relacionades i es deguin a una mateixa injustícia.

De fet, el mateix codi ètic de la Federació catalana assenyala que "un dels principals objectius de les ONGD's ha de ser contribuir a reforçar i fer més visible un moviment mundial de crítica i oposició a un sistema de relacions internacionals que produeix inequitat i desigualtats socials i econòmiques creixents entre centre i perifèria, entre riquesa de recursos i pobresa de drets". Aquestes desigualtats creixents es donen exactament igual entre nosaltres. Sense anar més lluny, el nivell relatiu de pobresa ha augmentat a Catalunya en els darrers dotze anys al voltant d'un ú i mig per cent.

També és freqüent trobar qui, potser per una manca d'informació, continua abominant de la caritat (per raons històriques potser ben comprensibles), però ignorant que etimològicament el concepte de solidaritat potser és més superficial, perquè és una **actitud** que ens fa posar interès i esforç en una empresa o assumpte que, en principi, és d'un altre. Mentre que la **Càritas**, a més d'estar identificada amb l'amor, resulta sovint molt més fonamental i més radical

per a qui la practica perque el compromet com a persona humana en una causa comuna de tota la humanitat.

Amb això no pretenc legitimar res ni ningú, solament mostrar com a vegades ens perdem en els conceptes i no anem al fons. De tant parlar de solidaritat, ens podria passar que ens oblidessim de practicar-la, com tantes vegades ha passat al llarg de la història amb la pròpia caritat original. També avui algunes ONG's suposadament molt solidàries estan reduint aparentment el seu missatge a l'exterior a una pura acció de passar la safata i d'anar trespasant l'almoïna dels particulars o dels estats de mà en mà i de safata en safata fins el beneficiari final.

No crec que això es pugui percebre per part de ningú com una caritat laica moderna exemplar.

Són importants els conceptes però sovint ho són molt més els gestos. Com publicitem les nostres accions, a qui fem arribar els missatges i amb quins mitjans és avui, en la meva opinió, un element capital.

¿Com ens podem creure referents ètics oferint una imatge de competitivitat més que no pas de cooperació entre ONG's? ¿I com si ens mostrem disposats a enganyar fins l'extrem d'afirmar, per exemple, que amb setanta pessetes al dia es poden salvar milers de vides? ¿I com podem afirmar que hem apostat per un nou ordre econòmic i unes relacions més justes i fraternals si la imatge que arriba d'alguns de nosaltres és d'excés de mitjans en tot allò que fem?

Si és cert allò de que "el mitjà és el missatge" hauríem d'aprendre a mesurar millor alguns mitjans, sense que això hagi de semblar ni molt menys una aposta per un retorn a simples testimonialismes ni a projectes minimalistes.

Però al costat de la professionalitat de les accions i del treball ben fet, amb sentit estratègic i de transformació estructural, hi ha d'haver lloc i un lloc preponderant pel caràcter voluntari i motivacional dels recursos bàsics de les ONGD's. I no solament perquè així es redueixin els costos i n'augmenti l'eficàcia, sinó sobretot pel valor afegit que el combat gratuït de les persones aporta a cada associació i al conjunt d'una societat.

El voluntariat no és solament un mitjà. En aquests moments crec que pot arribar a ser també un fi en sí mateix, pel que pot arribar a tenir de transformador en l'interior de cada persona. Sense perdre mai de vista que l'acció voluntària es justifica finalment en funció d'una necessitat objectiva que ha d'anar més enllà del desig o les ganes o la necessitat del propi voluntari.

Canviar les persones, ajudar-les a anar transformant les estructures, començant pel que hi ha de defecte estructural d'origen en cadascú de nosaltres. Això sí que pot ser una bona manera d'incidir en els ciutadans i ciutadanes del Nord per part de les associacions.

Hem tingut exemples interessantíssims amb resultats molt positius amb campanyes internacionals o nacionals, ja sigui per eliminar les mines antipersonals, per apropar-se una miqueta més al 0'7% (o almenys perquè moltes persones ho descobreixin i hi estiguin d'acord), també en camps com la interculturalitat.

Ara mateix tindrem ocasió d'incidir en l'opinió pública del nostre país amb una altra campanya, durant un parell d'anys, per a la condonació del Deute Extern, al qual ja m'he referit abans amb detall. Podrem explicar, per exemple, que només els bancs privats espanyols que operen amb tota llibertat a Llatinoamèrica, doblen amb els seus guanys tots els diners que Espanya gasta cada any en Ajuda Oficial al Desenvolupament. I això només a Llatinoamèrica.

Ara tindrem doncs un parell d'anys (amb motiu del Jubileu del 2000) per a ajudar a prendre consciència els espanyols, com es fa a tota Europa, del que representa per al Sud pagar dia rera dia el servei del Deute.

I, ja per acabar, permeteu que pari esment de dos camps d'actuació per a les ONGD's al Nord, i més concretament al nostre país, en els propers temps. Unes actuacions que em semblen fonamentals per anar aprofundint en la possible incidència del treball de les ONG's al Nord.

Alguns d'aquests camps ja no són gaire novedosos ni originals. Per exemple, el primer: el comerç just.

Crec que és bàsic i cal desenvolupar-lo molt, per tot el que té de formatiu per a uns consumidors, nosaltres mateixos, que hem de trobar d'una manera o altra un sentit al consum que vagi més enllà que el mateix consum. Ja sabeu que als Estats Units hi ha una frase registrada que diu "Compro luego existo" i fins i tot fa un parell de Nadals Vinçon va pagar royalties per a inscriure-la a les seves bosses d'embolicar. És cert, avui qui no pot comprar no és ningú i probablement les campanyes anti-consum estan abocades al fracàs. Però hi ha una altra manera de consumir que, si realment volem ser consecuentes, comporta una altra manera de viure; si més no per a algunes minories, que poden anar obrint camí. Al Nord i al Sud.

Avui el comerç just factura prop de 50.000 milions de pessetes a tot el món. Vuit-centes organitzacions treballen amb aquest sistema en països en vies de desenvolupament i es calcula que prop d'un milió de famílies (sis milions de persones) se'n beneficien. A l'estat espanyol hi han en aquest moment 44 punts de venda, hi treballen 60 assalariats i hi col·laboren uns 1.500 voluntaris i voluntàries, de les 21 ONG's implicades en el sector.

Comparat amb la resta d'Europa, hi ha molt camí a fer. I els productes de comerç just encara s'abaratiran força en els propers anys. Aquesta via, tot i ser minoritària, no deixa de ser un exponent d'allò que les ONG's poden fer en el món per ajudar a canviar les mentalitats.

I, en aquesta línia i conseqüentment amb allò que he dit també abans, jo proposo de començar a obrir algunes botigues en les que es potenciï tant el comerç just amb el Sud com amb cooperatives i associacions que aquí, a casa nostra, treballen amb marginats.

Un altre camp concret on podem iniciar una tasca significativa: el de les iniciatives d'estalvi i d'inversió ètiques. També en aquest terreny, molts països del Nord i fins i tot alguns pobles o regions del Sud ens han pres la delantera. Però mai no és tard per a una bona idea.

Una ONGD de Barcelona ha promogut l'aterratge d'un fons d'inversió ètic, sucursal d'una iniciativa europea. I també en aquest terreny algunes persones estem intentant anar més enllà, entroncant amb la idea no sols dels fons d'inversió ètics, sinó també dels fons verds i fins i tot d'una caixa d'estalvis o banc que, amb tota la modèstia que calgui, pugui sortir al mercat oferint bona part dels serveis que ofereixen els bancs i les caixes.

Naturalment garantint no especular a l'hora d'invertir sinó crear riquesa, no jugar amb determinats productes, tenir en compte les repercussions mediambientals, no entrar en indústries que empobreixin el Sud o que actuïn amb determinats esquemes de tipus laboral. Certament és un repte i probablement no ens en sortirem. Però hi ha bancs d'aquest tipus a Suïssa, França, Alemanya, Holanda, etc. que porten prop de vint anys en funcionament. I aquí també hi ha persones i entitats disposades a considerar la possibilitat d'invertir-hi els estalvis.

També en aquest terreny, em sembla que valdria la pena de vincular-hi els projectes que treballen en tercer i quart món, donant suport a iniciatives laborals alternatives tant d'aquí com del Sud, sempre que reuneixin uns requisits mínims.

En definitiva, penso que les formes tenen molta importància en el terreny de l'educació. Sempre s'ha dit que la millor manera d'educar els infants no és amb sermons sinó amb l'exemple. Aquest mateix criteri em sembla capdal quan del que es tracta és d'incidir positivament en els codis ètics i de comportament de la societat en el seu conjunt.

No podem predicar amb discursos ben intencionats i actuar d'una altra manera. Hem de cooperar en el sentit més ampli de la paraula. Cooperar amb els exclosos del Sud, evidentment, respectant-los i fent-los créixer, però fent créixer paral·lelament la gent del nostre entorn.

I això vol dir respectar un codi ètic, cooperar entre entitats, respectar els diversos tamanys, les diverses maneres de fer i d'actuar, els diferents ritmes, els diversos nivells de compromís... I també saber fer gala d'independència intel·lectual, ideològica, política, econòmica.

Sabent que allò que realment podem fer per canviar el món, en termes quantitativus és objectivament tan petit, ens cal el coratge de saber plantejar les grans opcions en termes qualitativus. En aquest aspecte crec, sincerament, que el que podem oferir és molt. I es tracta que no defallim, que no facilitem arguments a l'adversari.